

PROSPECTS AND ACHIEVEMENTS IN APPLIED AND BASIC SCIENCES

Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference

Budapest, Hungary
February 9 – 12, 2021

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The IV International Science Conference «Prospects and achievements in applied and basic sciences», February 9 – 12, 2021, Budapest, Hungary. 706 p.

ISBN - 978-1-63684-355-1

DOI - 10.46299/ISG.2021.I.IV

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines , Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	Ph.D. in Machine Friction and Wear (Tribology), Associate Professor of Department of Tractors and Agricultural Machines, Maintenance and Servicing, Lecturer, Deputy dean on academic affairs of Engineering and Energy Faculty of Mykolayiv National Agrarian University (MNAU), Mykolayiv, Ukraine
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.

46.	Качмар Н.В. LEGAL ENGLISH IN A PERSPECTIVE OF COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING	213
47.	Кожедуб О.А. ПЕНАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕПЕНАЛІЗАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ	217
48.	Михновец Ю.И. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПАРАЛИМПИЙСКОГО СПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	221
49.	Москалюк Н.Б. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВОМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ ЧЕРЕЗ ПЕРЕДАННЯ МАЙНА У ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ	227
50.	Парасюк В.М., Мельник А.Р. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ	232
51.	Поляков Є.В., Щурат Т.Г. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	235
52.	Сулімова Я.В. РОЛЬ ООН В МІЖНАРОДНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ В СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ	238
53.	Суліцький В.В., Іванів С.А. ІНСТИТУТ ПРОБАЦІЇ ЯК СИСТЕМА ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У СВІТОВІЙ ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ ПРАКТИЦІ	240
54.	Березовський І.Ю. «СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗВІЛЬНЕНИХ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ»	246
MANAGEMENT, MARKETING		
55.	Babko N., Mandych O., Mykytas A. CREATING A BRAND AS THE INITIAL STAGE OF BRANDING	250

ІНСТИТУТ ПРОБАЦІЇ ЯК СИСТЕМА ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У СВІТОВІЙ ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ ПРАКТИЦІ

Суліцький Вадим Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент

Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Іванів Софія-Емілія Андріївна

студентка V курсу

Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Станом на 2020 рік криміногенна ситуація в Україні характеризується тенденцією до збільшення кількості зареєстрованих кримінальних порушень і злочинів. Рівень латентної злочинності в Україні, на думку багатьох юристів, у 3-4 рази більше за офіційну статистику. Така ситуація є загрозою не тільки для кожного громадянина держави, але й для суспільства загалом, негативно впливаючи на внутрішню безпеку країни. Швидкий темп сучасного життя, а також різноманітні непередбачувані ситуації у світі, без сумніву, мають свій вплив і диктують умови не лише для розвитку науки та техніки, а й для законодавства, що зачіпає всі сфери суспільного життя, в тому числі і Державну Установу «Центр пробації» Міністерства Юстиції України. Варто зазначити, що розвиток України як демократичної, соціальної та правової держави дедалі більше залежить від утвердження людяності, гуманності у стосунках між різними членами суспільства. Соціум став приділяти більшу увагу дотриманню прав людини, зокрема в уповноважених органах філіях Державної установи «Центр пробації» (далі – центр пробації), а також зацікавленість у поверненні до правослухняної поведінки людей, які вчинили кримінальне порушення та були притягнуті до кримінального покарання, що не пов'язане з позбавленням волі.

Для соціально-педагогічної науки проблема дослідження осіб, які перебувають у конфлікті з законом і знаходяться на обліку уповноважених органах філіях Державної Установи «Центр пробації», не є новою. Останнім часом чимало науковців зверталися до дослідження цього питання. Серед них треба визначити праці таких українських вчених і практиків як: І. Богатирьов, О. Джужа, О. Дука, С. Фаренюк, (реформування кримінально-виконавчого кодексу України щодо не пов'язаних з позбавленням волі видів покарання); С. Архипова, М. Атішева, Ю. Паскевська, Ю. Резнік, О. Сушко (вдосконалення діяльності Державної Установи «Центр пробації»); Ю. Бойко-Бузиль, Т. Кушнірова, Н. Максимова, І. Пахомов, М. Супрун С. Яковенко (соціально-педагогічне супроводження осіб, які перебувають на обліку в центрах пробації); К. Ануфрієва, Т. Журавель, О. Суботенко, І. Яковець, О. Янчук (оцінка ризиків і потреб осіб, які перебувають на обліку в центрах пробації).

Державна установа «Центр пробації», є відносно молодого системою виконання покарань, а тому багато питань, що стосуються впровадження

пробації в Україні, викликають дискусії в науковому колі. Одним із таких питань залишається вдосконалення оцінки ризиків повторного вчинення кримінального порушення засудженими, які знаходяться на обліку в уповноважених органах філіях Державної установи «Центр пробації». Це обумовлено специфікою діяльності центрів пробації.

За визначенням юридичної енциклопедії, пробація (лат. *probatio* – проба, випробування) – це вид покарання у Великобританії, США, яке полягає в накладенні певних обмежень на здійснення засудженим своїх прав і свобод, встановленні спеціального нагляду за його поведінкою [1, с. 146].

Це переважно юридичний термін, який з'явився майже 200 років тому як кримінально-правовий інститут англосаксонського права й був різновидом умовного засудження або звільнення. Варто зазначити, що сам термін «пробація» в перекладі з англійської означає «випробування» або «умовне звільнення (від покарання)», а в перекладі з латині – «випробувати» або «віддавати під нагляд» [2, с. 20].

Звертаючись до історії розвитку пробації, зазначене поняття вперше було формально закріплене у законодавстві штату Массачусетс (США). Так, Закон від 23 червня 1869 року запровадив спеціальну посаду «агента», який повідомлявся про будь-яке переслідування, порушення проти особи, яка не досягла 16-річного віку. Відповідно до Закону від 26 квітня 1878 року, подібна система стала поширюватись і на дорослих, а також з'явився інститут посадових осіб, які виконували вирок про направлення на випробування – офіцери пробації [3, с. 43-44].

Закон 1887 року «Про пробацію злочинців, що вчинили злочин вперше» (*Probation of First Offenders Act*) вводить у Сполученому Королівстві інститут пробації. Згідно з положеннями цього закону, підставами для її застосування є вчинення злочину вперше, а також його невелика небезпека (максимально можливий термін тюремного ув'язнення не повинен перевищувати два роки). Лише за наявності цих умов суд мав право не призначати покарання та звільнити обвинуваченого під заставу або поручительство [3, с. 45].

У 1907 році було прийнято спеціальний Закон «Про пробацію злочинців» (*Probation of offenders act*), який більш чітко регламентував підстави застосування пробації. Зокрема, приймаючи рішення про її призначення, суд повинен був враховувати не тільки тяжкість злочину, а й індивідуально-психологічні особливості особистості підсудного: вік, стан здоров'я, інтелектуальний та емоційний розвиток, життєвий досвід, що передують правопорушенню [3, с. 45].

У Великій Британії пробація неформально з'явилась у 1876 році, коли товариство тверезості англіканської церкви отримало невелику суму пожертвувань від волонтера Фредеріка Райнера з метою створення фонду для призначення місіонерів, які допомагали правопорушникам у пошуку роботи [4, с. 257].

Англійський вчений С. Лісон ще у 1914 році визначив пробацію як систему, що надає злочинцям можливість змінитися, соціалізуватися. Вона застосовується до тих, для кого вчинення кримінального правопорушення не є звичним, а їх раніше добрий характер чи інші обставини дають розумну надію на виправлення [5].

Н. Хутірська визначає пробацію як складний соціально-правовий інститут, який є, з одного боку, мірою покарання, що полягає в передачі особи, яка визнана судом

винною у вчиненні злочину, без застосування до неї тюремного ув'язнення, під нагляд спеціальної служби на певний термін та на умовах, що встановлюються судом, порушення яких тягне за собою призначення покарання у вигляді позбавлення волі; з іншого боку, пробація є системою виконання даного кримінального покарання, що включає комплекс сил і засобів, спрямованих на досягнення мети – ресоціалізації засуджених [6, с. 12].

Привертають увагу наукова стаття О. Беци, який пропонує розглядати пробацію як випробування умовним засудженням і відстрочкою від виконання вироку, а також зазначає, що під пробацією потрібно розуміти умовне виконання призначеного покарання або умовне призначення покарання із поміщенням засудженого на певний термін під індивідуальний нагляд посадової особи (офіцера пробації, агента, помічника тощо), який здійснює контроль за поведінкою піднаглядного, виконанням ним певних обов'язків та умов пробації, забезпечує проведення виправного курсу [7, с. 29-62].

І. Богатирьов визначає пробацію як сучасну модель роботи з особами, які вчинили злочин і, яким за вироком суду призначене покарання, не пов'язане з позбавленням волі. Також він при цьому додає, що погляд на пробацію повинен мати два ключових і принципових моменти: по-перше, пробація - це різновид кримінальної відповідальності за вчинений злочин, а по-друге, пробація є службою, що створюється для виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарань з випробуванням, умовно-достроково звільненими, надання їм порад та допомоги [8, с. 25]. Таким чином, пробація спрямована на вивчення особи правопорушника, складання його соціально-психологічної характеристики та пропозицій до суду щодо обрання раціонального виду покарання.

Д. Ягунов, вважаючи, що термін «пробація» може застосовуватися у кількох значеннях, запропонував наступну класифікацію його вживання: як концепція соціальної роботи з правопорушниками та іншими соціально вразливими групами; як ієрархічна організаційна структура; як орган державної влади (служба); як умовне невинесення вироку або як умовне звільнення від покарання з випробуванням; як специфічний процес виконання альтернативних покарань; стан, у якому перебуває злочинець упродовж певного терміну: злочинець (probationer) перебуває «на пробації», тобто під пробаційним наглядом (on probation, under probation supervision); як з'єднувальна ланка між кримінальним процесом, виконанням покарань і соціальною роботою [9, с. 148].

В юридичній науковій літературі також часто можемо зустрічати думку, що пробація є своєрідним видом покарання. Зокрема, В. Дрьомін вважає, що засудження до пробації має бути самостійним видом покарання, зміст якого полягає тільки у виконанні вимог суду про належну поведінку, виконанні зазначеної програми виховання та невчинення нових злочинів. Також, він додає, що пробація може поєднуватися з виконанням суспільно корисних робіт і припускає здійснення за засудженими профілактичного нагляду органами, що виконують покарання [10, с. 136].

І. Яковець вбачає у пробації саме вид звільнення від відбування покарання і зазначає, що пробація має на меті випробування особи, яка вчинила злочин, що замінює можливе відбування покарання в установі виконання покарань, а також допомогу цій особі в її влаштуванні в суспільстві [11].

Відомий голландський дослідник Антон ван Кальмтоут пропонує розглядати пробацію в широкому значенні. Зокрема, він наголошує, що вона охоплює методи покарання із соціально-педагогічною основою, а також характеризується наданням допомоги засудженим особам. Дослідник вважає, що таке поєднання допомоги та нагляду надає злочинцю шанс пристосовуватися до соціального середовища без ризику щодо порушення кримінальних і соціальних норм знову [12, с. 3].

У сучасних умовах у західних країнах служба пробації залишається надзвичайно важливою виправною агенцією, центром системи кримінальної юстиції. Міжнародними організаціями прийнято значна кількість резолюцій, рекомендацій і правил, які так чи інакше пов'язані із розвитком у країнах Ради Європи та країнах учасницях ООН інституту пробації у кримінальному судочинстві. Звідси, навіть ті країни, які не мали системи пробації за останні десятиріччя почали активно її у себе впроваджувати (Румунія, Болгарія, Молдова, Чехія, Словаччина та інші).

Доволі широке визначення пробації демонструє нам спеціальний закон Чехії, який під пробацією визначає процес організації та здійснення нагляду за обвинуваченими й засудженими правопорушниками [13, с.114].

Згідно закону Республіки Молдова «Про пробацію», пробація – це психосоціальна оцінка та контроль осіб, які перебувають у конфлікті із законом, їх ресоціалізація, а також адаптація осіб, звільнених з місця позбавлення волі, з метою запобігання вчиненню нових злочинів [14].

Кримінальний кодекс Франції містить поняття соціальної судової пробації, яка передбачає застосування до засудженого заходів нагляду та допомоги з метою запобігання повторному вчиненню кримінальних правопорушень.

Закон Республіки Латвія «Про Державну службу пробації» визначає пробацію як систему заходів щодо виконання кримінального покарання та примусової міри виховного характеру, а також корекції соціальної поведінки, створеної для запобігання повторному злочину [15].

На сьогодні питання внутрішньої структури служби пробації у кожній країні розв'язується по-різному з огляду на національні традиції, уявлення й економічні можливості. У деяких штатах США служба пробації, служба умовно-дострокового звільнення й тюремне відомство з'єднані в єдину систему, а служба пробації включена до окремого органу – Відділу надання сприяння виконанню покарань у суспільстві; в Англії та Уельсі служба пробації являє собою самостійний орган і функціонує за територіальною ознакою; у Шотландії альтернативні покарання та громадські роботи реалізуються місцевими органами соціальної опіки; тюремна адміністрація Швеції складає одне відомство у сукупності зі службою пробації [16, с. 68].

Світова спільнота, зокрема Європейський Союз, розглядають пробацію не як альтернативу тюремному ув'язненню, а як засоби кримінально-правового реагування, що мають застосовуватись у першу чергу, а до позбавлення волі вдаються лише у

крайніх випадках, коли це відповідає інтересам безпеки потерпілого та суспільства або ресоціалізації правопорушника [17, с. 80].

І хоча у різних країнах процес розвитку пробації відбувався по-різному, в науковому колі виділяють ряд загальних рис розвитку пробації: незастосування до порушника покарання у вигляді ув'язнення або взагалі звільнення від покарання (на підставі спеціального соціального дослідження особистості правопорушника); застосування пробації до правопорушника залежно від обставин (учинений злочин, особистість, соціальна ситуація правопорушника); здійснення нагляду, який відрізняється від поліцейського нагляду та поєднаний із соціальною допомогою правопорушника в процесі ресоціалізації.

Окрім здійснення нагляду за засудженим, а також вжиття заходів щодо корекції його соціальної поведінки, пробація також передбачає надання йому допомоги в соціальній адаптації. На засудженого на час пробації можуть бути накладені також додаткові обмеження (наприклад не відвідувати певні місця, утримуватися від спілкування з конкретними особами тощо). Також, суд може встановити пробацію з обов'язковим перебуванням в спеціальних установах, а також зобов'язати засудженого пройти курс лікування (психіатричне, від алкоголізму та наркотичної залежності).

Таким чином, інститут пробації є не лише результатом демократичного розвитку суспільства, а й невід'ємним елементом системи кримінальної юстиції країн Західної Європи, США та багатьох інших країн світу. Наближення юстиції України до міжнародних стандартів і впровадження в державі принципово нової системи заходів кримінально-правового характеру стало важливим кроком на шляху становлення процесу гуманізації системи виконання покарань в Україні, а також, одним із напрямів оптимізації євроінтеграційних процесів.

Західний досвід дає нам можливість наочно спостерігати, наскільки тернистим був шлях до сучасних уявлень щодо сутності пробації. Варто зазначити, що модель пробації неодноразово зазнавала змін, відповідно до політичних пріоритетів і досягнень науки щодо можливостей та потреб реабілітації правопорушників. Ця концепція зазнала чимало змін за останнє століття. Проте, досліджуючи зарубіжний досвід діяльності служб пробації, можна сказати, що пробація – це не лише механізм реалізації різних видів покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а й один із засобів запобігання повторним кримінальним правопорушенням та перевиховання злочинців. Інститут пробації, ґрунтуючись на ідеї ефективного виправлення засуджених і зведення до мінімуму кримінального рецидиву з їхнього боку, сприяє ресоціалізації та соціалізації такої особи, запобіганню збільшення рівня злочинності, а також зменшенню навантаження на органи кримінальної юстиції.

Список літератури:

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред. Ю.С. Шемшученко. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2002. Т. 4. 720 с.
2. Богатирьова О.І. Теоретико-прикладні засади впровадження пробації в Україні : монографія. Київ : Дакор, 2013. 368 с.

3. Алексєєв І.С. Інститут пробації в системі кримінальної юстиції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2018. 24 с....
4. Probation in Europe / ed by A. M. van Kalmthout, I. Durnescu. Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2008. 1300 p.
5. Leeson C. The Probation System. London : P.S. King&Son, 1914. 191 p.
6. Хуторская Н.Б. Институт пробации в США: уголовно-правовые, криминологические и организационно-управленческие аспекты: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1992. 14 с.
7. Беца О.В. Впровадження альтернативних видів кримінальних покарань в Україні. Київ : МП Леся, 2003. 116 с.
8. Богатирьов І. Г. Пробація – як альтернатива позбавленню волі в Україні. Хмельницький : ХМЦНТЕІ, 2010. 76 с.
9. Ягунов Д.В. Що стоїть на заваді створення служби пробації в Україні (до питання про створення національної моделі пробації). Актуальні проблеми європейської інтеграції : збірник наукових праць з питань європейської інтеграції та права: випуск шостий. Одеса : Фенікс, 2011. С. 146-173.
10. Дрьомін В.М. Каральна політика держави та проблеми деінституціалізації тюремного середовища. *Актуальні проблеми держави і права*. Київ, 2009. Вип. 47. С. 131-139.
11. Яковець І. С. Нормативне підґрунтя для впровадження пробації в Україні. Актуальні проблеми європейської інтеграції : збірник статей з питань європейської інтеграції та права. Одеса : Фенікс, 2012. Вип. 8С. 210-219.
12. Практика виконання альтернативних покарань. *Інформаційний бюлетень*. Київ : ДДУПВП, 2010. 143 с.
13. Пробація та служби пробації в країнах – кандидатах у члени ЄС. Київ : Аттіка, 2005. 448 с.
14. Электронный ресурс. Закон Республики Молдова «О пробации» от 14.02. 2008 г. № 8- XVI. URL : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=23551 (дата обращения 01.02.2021 года)
15. Электронный ресурс. О Государственной службе пробации : Закон Латвийской Республики от 30 дек. 2002 г. URL : <http://latvia.regnews.org/doc/cq/3g.htm>. (дата обращения 01.02.2021 года)
16. Денисова Т. А. Відновне правосуддя – крок до відновлення соціальної справедливості. Формування української моделі відновного правосуддя : матер. міжнар. конф. (м. Київ, 10-11 лютого 2005 року) – Київ : Український Центр Порозуміння, 2005. Спецвипуск : Відновне правосуддя в Україні. С. 67-69.
17. Трубников В.М. Яким має бути відновне правосуддя у відношенні до неповнолітніх. Формування української моделі відновного правосуддя : матер. міжнар. конф. (м. Київ, 10-11 лютого 2005 року). Київ : Український Центр Порозуміння, 2005. Спецвипуск : Відновне правосуддя в Україні. С. 79-81.